

Непізнаний геній: поезія Володимира Свідзинського

Потроху стирається відчуття гострої новизни, яке тривалий час хвилювало пострадянських дослідників української літератури: найвагоміші ніби повернулись і стали на свої місця, дещо потіснивши старих класиків, загальна картина літературного розвитку ХХ століття набула повноти і розмаїтості, цілком сумірної з літературами європейськими. Але це оманливе враження, насправді не завершився навіть описовий етап: продовжують виринати із небуття нові імена і твори, які змінюють наше сприйняття тих чи тих явищ, змушують тасувати усталені ряди. Хто з повернутих представників українського модернізму належить до літератури першого ряду і повинен, у тому числі і завдяки нашим зусиллям, поступово ставати в число класиків, отже, піддаватись у національній культурі постійній рефлексії, а хто мусить відійти в історію, у складі явищ для оглядової характеристики фахівцями, питання далеко не роз'яснене. На жаль, переважно й не усвідомлене, оскільки наше літературознавство, теоретизуючи за прикладом західних науковців, на відміну від них, не бере на себе жодних зобов'язань стосовно зміни рядів у згоді із сучасними уявленнями про художні цінності.

У 2003 році на філологічному факультеті Волинського державного університету імені Лесі Українки відбулася перша всеукраїнська конференція, присвячена творчості Володимира Свідзинського. Його ім'я вже було відоме шанувальникам поезії: завдяки виданню збірки вибраного у серії «Бібліотека поета» (1986). Але шанувальники поезії не надто впливають на загальну ієрархію літературних цінностей. Свідзинський посів своє скромне місце на полиці «Повернуті імена», і далі справа не рухалася. Василь Яременко, упорядник видання, Елеонора Соловей, авторка монографії про українську філософську лірику, – ось і весь перелік дослідників, які на той час долучилися до вивчення творчості Свідзинського (нагадаю, йдеться про 2003 рік, – це задовго до того, як вийшло в світ підготовлене Елеонорою Соловей двотомне видання творів поета). Отже, ініціатива присвятити конференцію саме Свідзинському мусила мати якесь підґрунтя. На щастя, таке підґрунтя було: з 1993 року, коли на базі обласного педінституту було створено класичний університет, першим ректором університету став переведений із Сімферополя Анатолій Вадимович

Свідзинський, рідний племінник поета. А. Свідзинський відомий науковій спільноті як доктор фізико-математичних наук, автор блискучих підручників із теоретичної фізики, але не менш відомий українському загалові як автор і видавець журналу «Розбудова держави», автор культурологічних розвідок, зокрема, фундаментальної праці «Синергетика культури». Завдяки популяризаторській діяльності Анатолія Свідзинського, який на той час, разом із дружиною і двома доньками, активно збирав матеріали, що стосувалися біографії і творчості поета, намагався переконати загал у першорядній вазі творчого доробку Володимира Свідзинського, тому ім'я поета серед філологів університету було знане. Але проблема подальшої популяризації творчості впиралась в катастрофічну відсутність книжок: вибране 1986 року вже стало бібліографічною рідкістю. Піднесені ентузіазмом Анатолія Вадимовича, ми спромоглися видати невеличким тиражем в університетському видавництві збірку творів Володимира Свідзинського, куди увійшло чимало поезій, збережених у сімейному архіві. Завдяки цьому виданню уможливилася й наукова конференція, адже збірка дала змогу залучити до праці чимале коло науковців, які раніше творчість поета не тримали в полі зору. Прикметна особливість конференції – це широке представництво лінгвістів, внесок яких став чи не визначальним. Мова Свідзинського виявилась неймовірно вдячним об'єктом для лінгвістичних, стилістичних, фольклористичних та інших досліджень. Конференція була успішною, про це свідчить і збірник наукових праць, який з'явився того ж року. Саме ця книжка, по суті, колективна монографія, вперше переконливо показала, якого рівня поета ми маємо в особі Володимира Свідзинського. Не буде перебільшенням ствердити, що подальші активні зусилля учасниці конференції Елеонори Соловей щодо збирання й академічного оприлюднення творчої спадщини поета були значною мірою ініційовані матеріалами цієї монографії, як і конференцією загалом. Пізніше естафету дослідження творчості В. Свідзинського підхопили науковці Кам'янця-Подільського, що цілком закономірно, адже біографічно і творчо поет тісно пов'язаний із цим містом. Але перша монографія дуже швидко стала рідкістю, з багатьох причин, які тут не варто називати, не потрапила в Інтернет. На численні прохання науковців, які звертались у різний час до нас із проханням надати книжку «Творчість Володимира

Свідзинського», ми, на жаль, не могли відповісти позитивно. Тому врешті-решт визріла необхідність оновленої публікації матеріалів, що ми й робимо під обкладинкою тематичного фахового видання.

Готуючи цей номер, ми розглядали різні варіанти (перевидання збірника наукових праць – прецедент), але погодилися на відтворення окремих статей в майже незмінному вигляді (окрім оформлення, яке пристосували до сучасних вимог), оскільки не так кожна окрема розвідка, як матеріали збірника загалом дають нам цілісне уявлення про поетичного генія, твори якого невичерпні смислами. Невелика за обсягом спадщина поета дає неохопний матеріал для досліджень у будь-якому напрямі, вмотивованому новими методологіями. Це унікальний світ, ні на який інший в українській літературі не подібний, світ, який органічно вписується в перший ряд європейського модернізму, але при цьому сяє усіма барвами національної культури. Це поет, якого кожне покоління мусить перечитувати заново, і кожному дістануться свої важливі відкриття.

Марія Моклиця